

ми та які покарання застосовуються до осіб, що їх вчинили. Про визначення обставин, що виключають злочинність діяння, а також які є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності та покарання, правила призначення покарання, інші кримінально-правові заходи щодо осіб, які вчинили діяння, передбачені КК, а також щодо юридичних осіб, про інші кримінально-правові наслідки та їх припинення, як методи здійснення завдань КК, які мають місце в дійсності і відповідають його положенням, в ч. 2 ст. 1 КК не йдеться.

Зазначене вказує, що положення статті 1 КК України лише частково закріплюють завдання, які має КК, а також методи їх здійснення, бо обмежують їх лише превентивною функцією (запобігання злочинам), яка зводиться до правової охорони зазначених в ч. 1 об'єктів від злочинних посягань шляхом визначення, які суспільно небезпечні діяння є злочинами та які покарання застосовуються до осіб, що їх вчинили. Коло завдань КК і методів їх здійснення є значно ширшим, ніж зазначене у ст. 1 КК, а тому остання потребує викладення у новій редакції, якою мають охоплюватись усі об'єкти кримінально-правової охорони, а також розкрито зміст завдань КК, які він має у разі вчинення злочину або діяння, передбаченого як злочин, у тому числі після призначення та відбуття покарання або вжиття інших заходів кримінально-правового характеру, у тому числі щодо юридичних осіб. Завдання і методи КК, а також КПК мають бути узгодженими і спрямованими на забезпечення вирішення спільних завдань кримінального судочинства, що буде відповідати не тільки формальним вимогам щодо форми і змісту нормативних актів, але й досягненню практичних цілей у кримінальному судочинстві.

1. Кримінальний кодекс України : станом на 12 лютого 2018 року. – Харків : Право, 2018. – 270 с.

2. Решелюк А.М. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. 3-тє вид., переробл. та доповн. / За ред.. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – К.: Атіка, 2004. – 1056 с.

3. Конституція України (із наст. змін. та доп.) / Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

4. Тертишник В.М. Кримінальний процес України. Загальна частина: підручник. Академічне видання. – К.: Алерта, 2014. – 440 с.

Єфімов Володимир Веніамінович

к.ю.н., доц., доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
та спеціальної техніки Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМІВ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АПК УКРАЇНИ

Сучасні умови реформування соціально-економічних відносин в Україні істотно впливають на криміналізацію об'єктів господарювання [1, с. 4], зокрема агропромислового комплексу (АПК). Кризові явища в досліджуваній сфері створюють ситуацію, що представляє визначений інтерес для організованих злочинних формувань. Органами законодавчої і виконавчої влади України був

прийнятий комплекс нормативних актів, що мали своєю метою виведення зазначеної сфери з кризової ситуації, однак заходи, які було прийнято для стабілізації положення на підприємствах АПК, не привели до очікуваного результату. Тут все більше практикується видимість дозволеної законом підприємницької й іншої діяльності. В результаті відбувається поширення злочинів, пов'язаних при вирішенні питань фінансування і кредитування, приховування доходів від оподаткування, викрадання сировини, матеріалів, готової продукції й її невраховане виробництво.

Характерним для досліджуваної сфери є наявність тіньової економіки, що виступає одним із джерел фінансування організованих злочинних формувань, а вчинені злочини носять в основному організований, замаскований характер, відрізняються витонченістю способів із застосуванням ретельного маскування слідів [2, с. 175]. Необхідно відзначити високу суспільну небезпеку цих злочинів, обумовлену великою поширеністю і величезними матеріальними збитками. Замість традиційних у сфері АПК сьогодні виходять на перший план нові, добре організовані злочини. В умовах сучасної ринкової економіки організовані злочинні формування прагнуть проникнути в усі сфери управління АПК в зв'язку з тим, що тут зосереджені значні матеріальні й грошові ресурси.

Здійснений аналіз оперативно-розшукової характеристики злочинів, що вчиняються на підприємствах АПК дозволив зробити нам такі висновки [3, с. 5-7; 4, с. 234]:

1. Злочини економічної спрямованості, вчинені на підприємствах АПК, мають ряд характерних рис, обумовлених специфікою виробничо-господарської діяльності даних об'єктів економіки.

2. Сучасна криміногенна ситуація в сфері АПК характеризується наступними ознаками: ростом числа виявлених злочинів, наявністю значної кількості латентної злочинності; поширеністю організованої злочинної діяльності; значним матеріальним збитком, заподіюваним кримінальними посяганнями.

3. Вивчення способів здійснення досліджуваної категорії злочинів показало, що вони відрізняються значною різноманітністю, особливою витонченістю, активною адаптацією злочинців до нових форм і методів підприємницької діяльності.

4. Приведені дані, які характеризують особистість злочинців, необхідно враховувати при виявленні, попередженні і викритті аналізованої категорії злочинів, організації оперативного обслуговування підприємств АПК.

Кримінальна обстановка в сфері АПК в умовах різноманіття форм власності вимагає належної організації оперативного обслуговування його об'єктів, але не дивлячись на те, що розвиток інституту оперативного обслуговування оперативними підрозділами Національної поліції галузей і об'єктів економіки протягом тривалого часу знаходяться під постійною увагою вчених і практиків, ефективне рішення його організації представляє відому складність. Разом з тим, його ефективність істотно знижується відсутністю в оперативних підрозділах надійних оперативних позицій в базових структурах АПК. Це обумовлюється недостатнім професійним рівнем оперативних працівників стосовно до виявлення замаскованих злочинів у сучасних умовах діяльності підприємств АПК і відсутністю концепції формування інформаційно-аналітичного забезпечення. Крім того, ефективність оперативного обслуговування об'єктів досліджуваної сфери

може бути істотно підвищена на основі розумного дотримання його традиційних форм із принципами розвідувальної діяльності оперативних підрозділів Національної поліції [5, с. 177-179; 7, с. 330-332].

Стосовно організації виявлення злочинних структур та первинних даних про їх протиправну діяльність на підприємствах АПК залежать від: - різноманітності організаційно-правових форм господарювання зазначених об'єктів та особливостей їхньої виробничо-господарської діяльності, специфіки виробленої продукції, системи обліку та звітності; – рівня професійної підготовки оперативного працівника, взаємодії між оперативними підрозділами Національної поліції та іншими правоохоронними органами [6, с. 185-187].

Сфера продукції АПК, має велику кількість економічних і правових характеристик, тому документування злочинних дій осіб, які обосновано підозрюються у вчиненні злочинів та працюють у зазначеній сфері, буде досить ефективним, якщо будуть використані методи економіко-правового аналізу.

Однією з основних передумов успішної протидії злочинам у сфері функціонування підприємств АПК є належна взаємодія між органами досудового розслідування й оперативних підрозділів Національної поліції. Однак на практиці така взаємодія й досі знаходиться не на належному рівні. На основі результатів раніше проведених досліджень достатньо повно сформульовані рекомендації з удосконалення такої взаємодії. Де розглядаються етапи, форми, психологічні аспекти і типові помилки на практиці. У рекомендаціях приводиться основна думка, що суб'єктом управління системою оперативно-розшукового забезпечення розслідування повинен бути слідчий у справі, яку він розслідує.

Оперативно-розшукове забезпечення розслідування кримінальних проваджень по даній категорії злочинів, вирішуючи задачі забезпечення процесу доказування, припинення чи нейтралізації протидії кримінального середовища, захисту учасників кримінального процесу, створює сприятливі умови для попереджувальних дій правоохоронних органів у протидії організованій економічній злочинності.

Узагальнення правоохоронної практики свідчить про те, що без комплексного використання оперативно-розшукових сил, засобів і методів ефективно попереджати, виявляти і викривати злочини в сфері АПК вкрай важко, а в деяких випадках неможливо.

---

1. Антонов К.В. Боротьба з окремими видами злочинів на торгівельно-ринкових комплексах: організація і тактика діяльності підрозділів ДСБЕЗ МВС України: Монографія. – Дніпропетровськ; Юридична академія МВС, 2003. – 140 с.;

2. Антонов К.В. Особливості здійснення підрозділами ДСБЕЗ оперативного впливу на осіб, які є об'єктом профілактичної діяльності // Науковий вісник НАВС України. – № 3. – Ч. 2. – К., 2004. – с. 173 – 181;

3. Антонов К.В. Особливості оперативно-розшукової характеристики економічних злочинів // Вісник ЛІВС.- Львів, 2001.- Вип. № 3 (16).- С. 3-14;

4. Антонов К.В., Єфімов В.В. Особливості оперативно-розшукової характеристики економічних злочинів // Матеріали НПК (25 квітня 2002). – Частина II.- Київ: НАВСУ, 2002.- С.233-235;

5. Антонов К.В., Єфімов В.В. Особливості оперативного обслуговування переробних підприємств сільськогосподарської продукції підрозділами ДСБЕЗ // Матеріали МНПК (27-28 березня 2003). – Частина II.- Київ: НАВСУ, 2003.- С.177 -179;

6. Антонов К.В., Єфімов В.В. Особливості виявлення економічних злочинів, що вчиняють організовані злочинні угруповання на переробних підприємствах агропромислового комплексу. // Науковий вісник НАВСУ: Науково-теоретичний журнал, Частина 2, №1 2004р., с.183-191;

7. Антонов К.В., Єфімов В.В. Правові проблеми оперативного обслуговування об'єктів злочинного посягання. // Науковий вісник Юридичної академії Міністерства внутрішніх справ: Збірник наукових праць – 2003. – №2 (11) – С. 328-336.

Єфімова Інна Веніамінівна

к.ю.н., заступник декана юридичного факультету
Університету митної справи та фінансів

ДО ПИТАННЯ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Намагання наближення національного кримінального процесуального законодавства до європейських цінностей та стандартів, до цього ж зміцнення позицій утвердження засад верховенства права під час здійснення кримінального судочинства зумовило прийняття ряду новелл у реформованому кримінальному процесуальному законодавстві 2012 року, зокрема застосування заходів забезпечення кримінального провадження.

Права та свободи людини є одним із найголовніших соціальних і правових інститутів. Саме він найповніше відображає досягнення суспільством певного рівня розвитку захищеності особи, честі й гідності та безпеки. Разом з цим в роботі слідчого в рамках розслідування злочинів за кримінальними провадженнями виникають ситуації, щодо впливу на поведінку учасників кримінального провадження [1, с. 47].

Домінує думка про те що, проблема застосування заходів забезпечення кримінального провадження за своєю сутністю є дуже широкою та багатоаспектною й торкається різних площин правового регулювання правовідносин громадян. Саме тому сутність заходів забезпечення кримінального провадження не має єдиної точки зору серед дослідників [3, с. 134].

Заходи забезпечення кримінального провадження можуть застосовуватися до різних учасників кримінального провадження – підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, свідка, а також інших осіб залежно від обставин кримінального провадження та особливостей поведінки його учасників. Поєднання заходів забезпечення кримінального провадження із застосуванням примусу, обмеженням конституційних прав і свобод людини, викликає необхідність встановлення дієвих гарантій забезпечення законних інтересів осіб, що залучаються до участі у розслідуванні злочину. Правовою підставою для застосування заходів забезпечення кримінального провадження є ухвала слідчого судді, суду [5, с. 197].

В діючому КПК України відсутнє нормативне визначення поняття заходів забезпечення кримінального провадження. На думку Фаринника В.І., під ними слід розуміти передбачені кримінальним процесуальним законом заходи державно-правового примусу, що застосовуються уповноваженими державними органами та особами, у встановленому законом порядку до підозрюваного, обви-